

i nory. Dalszą konsekwencją przyjęcia drugiego wariantu ochrony będzie zapewnienie ciągłości populacji. Mała liczebność i skutki wsobnego krzyżowania powodują, że populacja jest bardziej podatna na działanie czynników losowych np. powódź lub choroba. Środkiem zaradczym wobec drugiego z tych czynników będzie wymiana części populacji na obcą co kilkanaście lub kilkadziesiąt lat.

Niezależnie jednak od przyjętego modelu ochrony bobrów wskazana jest coroczna kontrola narodzin młodych, stała obserwacja stanowisk, a także zbieranie wiadomości z terenu o nowych stanowiskach bobrów, migracjach zwierząt z okolicznych populacji oraz martwych osobnikach. Można dyskutować nad słusznością przyjęcia modelu „czynnej ochrony” bobrów w parku narodowym. Zwiększy on z pewnością szanse na utrzymanie się tutaj populacji tych zwierząt. Przyszłość jednak pokaże, czy cena, jaką zapłaci bogata biocenoza Ojcowskiego Parku Narodowego za wprowadzenie nowego gatunku (straty w naturalnie tu występującej florze i faunie, na skutek zmiany przez bobry warunków środowiskowych), będzie współmierna do korzyści, wynikłych z utworzenia nowego stanowiska *Castor fiber* na południu Polski.

Anna Klasa

PIŚMIENNICTWO

Graczyk R., 1984 *Ekspansja bobra w Wielkopolsce*. Przyroda Polska, nr 4, str. 3—6.

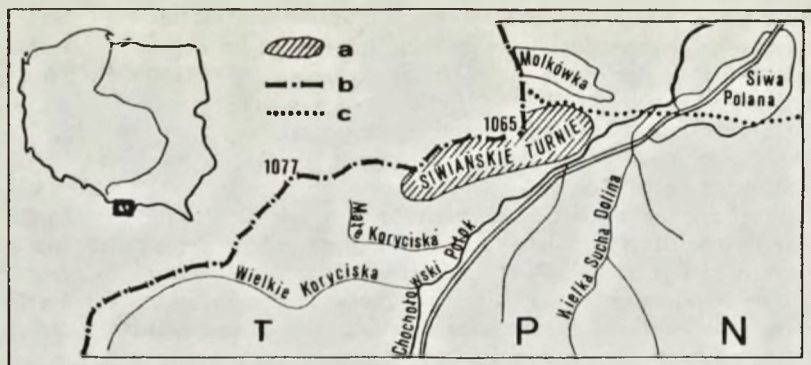
Klasa A. *Bóbr europejski (Castor fiber L.) nowy ssak w Ojcowskim Parku Narodowym*. Prądnik. Pr. i mat. Muzeum im. prof. Wł. Szafera Ojcowskiego P. N., nr 1, (w druku).

Zurowski W., 1979 *Preliminary Results of European Beaver Reintroduction in the Tributary Streams of the Vistula River*. Acta theriol., vol 24, 7, str. 85—91.

Osobliwości florystyczne Siwiańskich Turni w Tatrzańskim Parku Narodowym

Siwiańskie Turnie, niewysoki, bo sięgający zaledwie 1065 metrów, skalisty ciąg poszarpanych urwiskami skałek dolomitowych, tworzą północno-zachodni kraniec Tatrzańskiego Parku Narodowego (TPN).

Kilkudziesięciometrowej wysokości pionowe ściany południowych zboczy odcinają się wyraźnie od monotonnej zieleni otaczających je dolnoreglowych lasów. Niewielki ten obszar, wraz z przyległymi doń od południa Małymi i Wielkimi Koryciskami, wchodzi w skład szcze-

Ryc. 1. Lokalizacja Siwiańskich Turni w obrębie Tatrzańskiego Parku Narodowego (TPN): a — teren Siwiańskich Turni; b — granica państwa; c — północna granica Tatrzańskiego Parku Narodowego (TPN). — Situation of the Siwiańskie Turnie peaks in the Tatra National Park: a — area of the Siwiańskie Turnie; b — State frontier; c — northern boundary of the Tatra National Park

gólnie interesującego skrawka TPN i jako taki włączony został w projektowaną przez Myczkowskiego (1967), a później Piękoś-Mirkową (1982), sieć rezerwatów ścisłych Parku. Niestety, dotychczas Siwiańskie Turnie nie doczekały się pełniejszego opracowania. Zebrane przez autora w ostatnich dwu latach materiały, uzupełnione istniejącymi danymi z literatury (Browicz 1963, Gawłowska 1965, Jakuczun 1978, Łobarzewska 1981, Łysek 1974, Piękoś-Mirkowa 1982), pozwalają na bliższą nieco charakterystykę szaty roślinnej tego obszaru. W notatce niniejszej zwrócono uwagę głównie na zbiorowiska roślin wyższych i osobliwości flory naczyniowej. Jednymi z najciekawszych elementów szaty roślinnej Siwiańskich Turni są reliktowe „laski” sosnowe, rozwijające się w strefie wierzchowinowej i na eksponowanych ku południowi stromych półkach skalnych, oraz ciepłolubne zarośla z udziałem rzadkich w Tatrach gatunków krzewów i roślin zielnych. Reliktowa populacja sosny zwyczajnej *Pinus silvestris* jest tu niewielka i liczy zaledwie 20 okazów (Łysek 1974). W ciepłolubnych zaroślach i na obrzeżach lasów występuje irga zwyczajna *Cotoneaster integerrima* i jarzab mączny *Sorbus aria*, zaś wśród krzewinek i roślin zielnych, rzadkie na terenie TPN gatunki: kokoryczka wonna *Polygonatum odoratum*, konwalia majowa *Convallaria majalis*, groszek wiosenny *Lathyrus vernus*, fiołek pagórkowy *Viola collina*, malina kamionka *Rubus saxatilis*, mącznica lekarska *Arctostaphylos uva-ursi*. Strome, nie ocienione skały, zajmuje typowy dla regli zespół tu-

rzycy pstrej i kostrzewy tatrzańskiej *Carici-Festucetum tatrae*. W szczelinach skał, szczególnie w miejscach bardziej ocienionych rozwija się zbiorowisko z dominacją paproci: zanokcicy zielonej *Asplenium viride*, zanokcicy skalnej *Asplenium trichomanes* i zanokcicy murowej *Asplenium ruta-muraria*, oraz paprotnicy kruchej *Cystopteris fragilis*; na piarżystych, ocienionych miejscach u podnóża skałek występuje zespół zachyłki Roberta *Phegopteridatum robertiani*. Częstym składnikiem runa, zarówno w zbiorowiskach zaroślowych jak i leśnych jest, rzadka gdzie indziej, turzyca biała *Carex alba*. Z gatunków zielnych, nie podawanych dotychczas z TPN, rośnie w Siwiańskich Turniach okazały sadziec konopiasty *Eupatorium cannabinum*. Omawiany teren to także prawdziwe eldorado dla przedstawicieli rodziny storczykowatych *Orchidaceae*. Znaleziono ich tam aż 19 gatunków. Występowania kilku dalszych można się jeszcze spodziewać. Z gatunków podawanych wcześniej, których występowanie potwierdził autor w ostatnich dwu latach, rosną na tym terenie: obuwik pospolity *Cypripedium calceolus*, kruszczyk rdzawoczerwony *Epipactis atropurpurea*, gołka wonna *Gymnadenia odoratissima*, listera jajowata *Listera ovata*, gnieźnik leśny *Neottia nidus-avis*, podkolan biały *Platanthera bifolia*, żłobik koralowaty *Coralorhiza trifida* i storczyk męski *Orchis mascula*. Nie odnaleziono natomiast wymienianego w literaturze storzana bezlistnego *Epipogium aphyllum*. Ponadto odnotowano obecność dalszych, nie podawanych dotychczas z Siwiańskich Turni przedstawicieli tej rodziny. Są to: gołka długoostrogowa *Gymnadenia conopsea*, dwulistnik muszy *Ophrys insectifera* (= *O. muscifera*), tajeża jednostronna *Goodyera repens*, ozorka zielona *Coeloglossum viride*, kruszczyk szerokolistny *Epipactis latifolia*, wyblin jednolistny *Microstylis monophyllos*. Rosną również na tym terenie, rzadkie gdzie indziej w Tatrach, takie gatunki, jak: wdmuchrzyca zwyczajna *Elymus europaeus*, wilczomlecz migdałolistny *Euphorbia amygdaloides*, fiołek pagórkowy *Viola collina* i in.

Zebrane i przedstawione wyżej informacje dotyczące flory naczyniowej Siwiańskich Turni, w pełni uzasadniają włączenie tego terenu w sieć rezerwatów ścisłych Tatrzańskiego Parku Narodowego. Wskazują również na potrzebę dalszych badań, a to celem uzyskania w miarę pełnej dokumentacji zarówno florystycznej jak i faunistycznej. Istnienie takiej dokumentacji jest niezbędne nie tylko ze względów poznawczych, ale także i praktycznych, pozwala bowiem na śledzenie losów najrzadszych elementów tatrzańskiej flory i fauny oraz skuteczniejszą ich ochronę.

Zbigniew Mirek

Browicz K. 1963 *Nowe stanowisko mącznicy lekarskiej w Tatrach Polskich*. Chrońmy przyr. ojcz. z. 2: 41—43.

Gawłowska J. 1965 *Reliktowe stanowiska mącznicy lekarskiej *Arctostaphylos uva ursi* L. w Tatrach*. Wierchy R. 34: 1965 wyd. 1966 s. 178—183.

Jakuczun H. 1978 *Stanowiska obuwika pospolitego *Cypripedium calceolus* w Tatrzańskim Parku Narodowym*. Chrońmy przyr. ojcz. 34(3): 9—62.

Łobarzewska A. 1981 *Groszek wiosenny *Lathyrus vernus* w Tatrzańskim Parku Narodowym*. Chrońmy przyr. ojcz. 37 (4): 57—58.

Łysek S. 1974. *Sosna *Pinus silvestris* L.* Stud. Ośrod. Dokument. Fizjogr. III: 87—110.

Piękoś-Mirkowa H. 1982 *Rzadkie taksony roślin naczyniowych na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego*. *Studia Naturae* 22: 79—132.

Pierwsza bibliografia Wielkopolskiego Parku Narodowego¹

Bibliografia Wielkopolskiego Parku Narodowego, od dawna oczekiwana przez liczne grono pracowników nauki jak i wszystkich zainteresowanych Parkiem, ukazała się w roku 1986 jako oddzielny zeszyt serii „Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody”. Opracowanie obejmuje okres od roku 1957 czyli publikacje ogłoszone od momentu formalnego utworzenia Parku i przez 25 lat jego istnienia. Zakres bibliografii wykracza poza aktualne granice WPN i dotyczy również terenów przewidzianych do włączenia w obręb Parku.

Bibliografia zawiera 1498 pozycji, z czego 346 to publikacje ogłoszone do roku 1939, natomiast 1112 ukazało się w latach 1945—1982 (jedna praca została wydana w roku 1941).

Dane bibliograficzne za lata 1981—82 są niepełne (obejmują łącznie jedynie 40 pozycji) ze względu na trudności, na jakie natrafili autorzy podczas zbierania materiałów, a o których wspominają we wstępie do swej pracy.

W bibliografii uwzględniono oryginalne prace naukowe, opracowania popularno-naukowe, doniesienia oraz przewodniki turystyczne, wydane jako oddzielne publikacje oraz zamieszczane w czasopiśmie itp. Słusznie chyba pominięto informacje zamieszczone w prasie codziennej, gdyż nie wnoszą one niczego istotnego w sensie poznawczym.

¹ Bałazy S., Baraniak E. 1985 *Bibliografia Wielkopolskiego Parku Narodowego do roku 1982*. Parki Narodowe i Rezerwaty Przyrody, Nr 5.2 (supl.): 96 pp.